

Respect voor menselijke autonomie

Ethische beginselen
P&I Bewustwordingscampagne 2024

Samen voor betere
zorg & welzijn

Privacy & Informatieveiligheid Bewustwordingscampagne

Digitale ethiek, balanceren tussen technologie en ethiek

Sigra organiseert jaarlijks in oktober de Privacy & Informatieveiligheid Bewustwordingscampagne. In 2024 is de campagne gericht op de **ethische kant** van het werken met nieuwe digitale zorg en welzijnstechnologieën. Digitale ethiek in zorg en welzijn richt zich op privacy, transparantie, data-ethiek, AI-algoritmen en de impact van technologie op patiënten en zorgprofessionals.

Campagnemiddelen

Voor Sigra-leden hebben we diverse middelen gecreëerd waarmee we professionals informeren en inspireren.

De grondslagen van betrouwbare AI bestaan uit vier ethische beginselen. Deze digitale brochure bevat een verdieping van deze beginselen. In deze folder lichten we de beginsel 'Respect voor menselijke autonomie' uit. Bekijk [Sigra.nl](https://www.sigra.nl) voor meer middelen om in je eigen organisatie te verspreiden.

Ethische beginselen

Respect voor menselijke autonomie

houdt in dat we respect hebben voor iemands opvattingen, keuzes en leefwijze. In de context van AI betekent dit dat we ervoor zorgen dat AI-systemen geen onterechte dwang uitoefenen op individuen. Mensen moeten autonoom kunnen beslissen over het gebruik van AI en de impact ervan op hun leven.

Kortom, dit principe waarborgt dat individuen controle houden over technologie en dat AI hun menselijke waarden en voorkeuren respecteert.

Preventie van schade

verwijst naar het waarborgen dat AI-systemen geen schade veroorzaken of verergeren voor mensen. Dit omvat bescherming van menselijke waardigheid, veiligheid, en het voorkomen van negatieve gevolgen. Het betekent ook aandacht voor kwetsbare groepen, het vermijden van ongelijkheid en het rekening houden met de natuurlijke omgeving.

Kortom, het doel is om verantwoordelijke en veilige AI te bevorderen.

Rechtmatigheid

bij AI-systemen benadrukt zowel inhoudelijke als procedurele rechtvaardigheid. Wat betreft de inhoudelijke dimensie moeten AI-systemen voordelen en kosten eerlijk verdelen, onrechtvaardige vertekening, discriminatie en stigmatisering voorkomen en gelijke kansen bevorderen. De procedurele dimensie vereist identificeerbare besluitvorming en verklaarbaarheid van het proces, zodat gebruikers effectief bezwaar kunnen maken.

Kortom, rechtvaardigheid in AI-systemen gaat niet alleen over gelijke verdeling, maar ook over transparantie en verantwoordelijkheid.

Verantwoording

bij AI-systemen benadrukt het belang van transparantie, openheid en verklaarbaarheid. Processen moeten transparant zijn, zodat gebruikers begrijpen hoe beslissingen tot stand komen. Daarnaast moeten de capaciteiten en doelen van AI-systemen duidelijk worden gecommuniceerd. In sommige gevallen, zoals bij “blackbox”-algoritmen, is volledige verklaring misschien niet mogelijk. Dan zijn andere maatregelen nodig, zoals traceerbaarheid en controleerbaarheid.

Kortom, verantwoording zorgt ervoor dat gebruikers vertrouwen hebben in AI-systemen door duidelijkheid te bieden over hoe beslissingen worden genomen.

Respect voor menselijke autonomie

In het kader van AI betekent respect voor menselijke autonomie dat AI-systemen ontworpen en gebruikt moeten worden op een manier die de beslissingsvrijheid en zelfbeschikking van mensen ondersteunt. Dit houdt in dat AI-systemen de gebruiker moeten helpen bij het nemen van beslissingen zonder deze over te nemen of te manipuleren.

Voorbeelden in zorg en welzijn:

1. Beslissingsondersteunende systemen

AI kan artsen helpen bij het stellen van diagnoses door hen te voorzien van relevante informatie en aanbevelingen, terwijl de uiteindelijke beslissing bij de arts blijft. Dit zorgt ervoor dat de arts goed geïnformeerd is, maar nog steeds autonoom kan handelen.

2. Persoonlijke gezondheidsassistenten

AI-gedreven apps kunnen patiënten helpen hun gezondheid te monitoren en hen herinneren aan medicatie of afspraken. Deze tools ondersteunen patiënten bij het nemen van beslissingen over hun eigen gezondheid zonder hen te dwingen.

3. Geautomatiseerde triage

In spoedeisende hulp kunnen AI-systemen helpen bij het prioriteren van patiënten op basis van de ernst van hun symptomen. Dit ondersteunt zorgverleners bij het maken van snelle en geïnformeerde beslissingen, terwijl zij de controle behouden over de uiteindelijke zorgverlening.

Risico's

Er zijn verschillende risico's verbonden aan het gebruik van AI in de gezondheidszorg, vooral als het gaat om respect voor menselijke autonomie.

1. Verlies van beslissingsvrijheid

AI-systemen kunnen soms te veel invloed uitoefenen op beslissingen, waardoor zorgverleners en patiënten zich gedwongen kunnen voelen om de aanbevelingen van de AI te volgen, zelfs als ze daar niet volledig achter staan.

2. Vertrouwenskwesaties

Als AI-systemen fouten maken of niet transparant zijn in hun besluitvorming, kan dit het vertrouwen van patiënten en zorgverleners ondermijnen.

Dit kan leiden tot een afname van de autonomie, omdat mensen minder geneigd zijn om hun eigen oordeel te volgen.

3. Privacy en Gegevensbeveiliging

AI-systemen vereisen vaak toegang tot grote hoeveelheden persoonlijke gezondheidsgegevens.

Onvoldoende beveiliging van deze gegevens kan leiden tot privacy-inbreuken, wat de autonomie van patiënten kan schaden doordat hun persoonlijke informatie zonder hun toestemming wordt gebruikt.

Risico's

Het is essentieel dat AI in de gezondheidszorg wordt ontworpen en gebruikt op een manier die deze risico's minimaliseert en de autonomie van zowel patiënten als zorgverleners respecteert.

4. Bias en discriminatie

AI-algoritmen kunnen onbedoeld vooroordelen bevatten die leiden tot discriminerende beslissingen.

Dit kan de autonomie van bepaalde patiëntengroepen ondermijnen door hen ongelijk te behandelen op basis van ras, geslacht of andere kenmerken.

5. Overmatige afhankelijkheid

Er bestaat een risico dat zorgverleners te afhankelijk worden van AI-systemen, waardoor hun eigen klinische vaardigheden en kritisch denkvermogen kunnen afnemen.

Dit kan de autonomie van zorgverleners beperken en de kwaliteit van zorg beïnvloeden.

6. Ethische dilemma's

AI kan ethische dilemma's creëren, zoals beslissingen over leven en dood, waar menselijke waarden en oordelen cruciaal zijn.

Het is belangrijk dat AI-systemen deze beslissingen niet autonoom nemen zonder menselijke tussenkomst.

Meer informatie

Sigra is een regionaal samenwerkingsverband van organisaties in zorg en welzijn in Noord-Holland.

Over het expertisecentrum

Vanuit het Expertisecentrum Privacy & Informatieveiligheid helpen we leden om de privacy en informatieveiligheid in de organisatie goed te organiseren. Je kunt hier terecht voor ondersteuning en advies en om ervaringen met andere Sigra-leden uit te wisselen. Bekijk [Sigra.nl](https://www.sigra.nl) voor meer informatie.

Over de campagne

Jaarlijks organiseert Sigra in oktober een Privacy & Informatieveiligheid Bewustwordingscampagne. Bekijk [Sigra.nl](https://www.sigra.nl) voor meer informatie.

Contact

Het Expertisecentrum Privacy & Informatieveiligheid is te bereiken via e-mail: pi@sigra.nl.

